SZÉP CSENDBEN

A film adatlapja: https://nfi.hu/filmek/szep-csendben.html
játékfilm (2019), 80 perc

Ajánlás a film feldolgozásához

Ajánlott korosztály: 14-18 évesek
Kapcsolódó tartalmi területek: etika, kommunikáció, művészetek

1. FELKÉSZÜLÉS A FILM MEGNÉZÉSÉRE

1.1. A film témája

A 18 éves Dávid egy ifjúsági zenekar tehetséges hegedűs szólistája. Egy országos versenyre való felkészülés finisében a zenekarhoz csatlakozik az elsőéves Nóri. Dávid hamarosan megsejti, hogy a 14 éves csellista és a 60 éves karmesterük között „van valami". Őrlődve a lány és mestere között, a fiú megszállottjává válik az ügynek, és nyomozásba kezd, hogy kiderítse az igazságot.

Forrás: Port.hu. https://port.hu/adatlap/film/tv/szep-csendben-szep-csendben/movie-186166

1.2. Az alkotó szándéka

A film rendezőjének, *Nagy Zoltánnak*, ez az első nagyjátékfilmje. (Vagyis: egy óránál hosszabb játékfilmje.) Témaválasztásában személyes motívumok játszottak közre: 17 éves korában látott egy hasonló esetet a közvetlen környezetében. Ő maga így vall erről: *„Fiatalként annyi megoldatlan és kibeszéletlen kérdés maradt ezzel kapcsolatban, ami nem hagyott nyugodni, úgy éreztem, ebből a történetből kell az első nagyjátékfilmemet forgatni."* Tapasztalata szerint ilyenkor *„nemcsak a közvetlen elszenvedők sérülnek, hanem az egész környezet, ezért nagy a felelősségünk abban, hogyan kezeljük az ilyen történeteket."* Így nem elsősorban a büntetőjogi és kriminológiai probléma érdekelte, hanem az egyén és a közösség szerepe. (8)

1.3. Hogyan készült a film?

A film forgatására készülve, komoly kutatást végzett a rendező. Interjúkat készített áldozatokkal és elkövetőkkel, de pszichológusokkal, kriminológusokkal és nyomozati bíróval is konzultált. Csaknem 100 történetet vizsgált meg, és ezek alapján írta meg a forgatókönyvet *Horváth János Antallal* együtt.

Forgattak Budapesten a Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerészképző Gyakorló Szakgimnáziumban, de a film nagyobb részét vidéken vették fel: Nyíregyházán, Szatmárcsekén és a Tisza-parton. A felnőtt szereplők színészek voltak, a fiatalokat részben a Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatói, részben amatőr szereplők játszották.

Gulyás Nándor, a film operatőre, szintén elsőfilmes, akinek munkáját így dicsérte a kritika: *„szinte észrevétlenül fényképez nem tolakodóan szép, a klasszikus zene világába azonnal berántó képeket".* (14)

2. A FILM FELDOLGOZÁSA

2.1. Előkészítés

A teljes film előtt, a diákok megnézhetik az előzetest, és elmondhatják, hogy a látottak alapján mit várnak tőle. Vajon milyen történetet fognak látni? Kik a fő szereplői? És mire utalhat a film címe: „Szép csendben"?

Szép csendben. Előzetes. https://www.youtube.com/watch?v=S0xFcWNJASU

2.2. A film szereplői

A film nem a zaklatási helyzet közvetlen érintettjeit, hanem az azt kívülről szemlélő fiút, Dávidot helyezi a középpontba. Az ő érzésein és nyomozásán keresztül alakulhatnak ki sejtések a nézőben. De hogy ténylegesen mi történt, azt nem látjuk, és pontosan nem is mondja el senki. A helyzet mélyebb megértése érdekében, első körben érdemes külön figyelmet az egyes karakterekre.

Megfigyelési szempontok lehetnek:

- Mit tudunk meg tényszerűen a három főszereplőről: Dávidról, a tehetséges hegedűsről; Nóriról, a csellista lányról; Frici báról, a karmesterről?
- Mit tudunk meg a hozzájuk legközelebb álló három mellékszereplőről: Dávid édesanyjáról, Nóri anyukájáról és Frici bá feleségéről, Zsókáról?
- Mi jellemzi Dávid és a karmester kapcsolatát?

Lehetséges feladatok:

- A film megnézése után, az azonos szempontra figyelő tanulók csoportokat alkotva összegezhetik az észrevételeiket, majd megoszthatják azokat a többiekkel.
- A diákok elmondhatják, hogy mennyire felelt meg a film a várakozásaiknak. Azt kapták-e, amire számítottak? Mennyiben igen, és mennyiben nem?

2.3. A film fogadtatása I. (a filmkritikusok véleménye)

A tanulói benyomások megfogalmazása után, a tanár ismertetheti a kritikák fő jellemzőit: bár a témát mindenki fontosnak tartotta, a megvalósítás sikerességét eltérően ítélték még. A kritikusok egy része a film erényének tartotta történetmesélés módját, az eseményeket csupán homályosan sejtető előadásmódot. Mások viszont bírálták ezért, egyértelműbb és harsányabb jeleneteket kérve számon rajta. Néhány idézet a cikkekből:

„Nagy Zoltán filmje okos és higgadt, elsősorban arra keresi a választ, hogy milyen okok, körülmények vezetnek az ilyen történésekhez. Nem ítélkezik, hanem ábrázol, amennyire ilyen esetben lehet, objektíven." (15)

„Tapintatosan nyúl az érzékeny témához, visszafogott színeket használva, esztétikus képi kompozíciókkal mesél, még a látszatát is kerüli az elhamarkodott ítélkezésnek." (17)

„Nem hiányzott, hogy harsányabb, direktebb legyen a problémafelvetés, ahogy az sem, hogy vizuálisan felzaklatóbb legyen a történetmesélés. Tetszett a sejtelmessége, az, hogy nem magát a molesztálás fizikai valóját járta körül, hanem az érintettek viselkedésmintáit, egymáshoz való viszonyukat…" (1)

„Nem baj, hogy nem hatásvadász, de elengedi a néző kezét… A konfliktusról csak információmorzsákat tudunk meg. Semmi nem történik a 80 perces játékidő alatt." (13)

„Bizonytalan a rendezés" és *„a kidolgozatlan forgatókönyv a tér-időt, az ok-okozatot, a motivációkat és az emberi kapcsolatokat is zavarossá tesz…* (18)

„Gyengesége nem abból fakad, hogy hiányzik belőle a nyíltszíni megrontás, hanem hogy a saját mondanivalóját sem egyértelműsíti." (2)

„Olyan halkan beszél földrengésszerű traumákról, és olyannyira nem megy tovább a legelső kérdésfeltevéseknél, hogy a nézőre gyakorolt hatása elenyésző marad." (14)

A film *„kiaknázatlan lehetőség marad." „nem teremt feszültséget. Lassú tempójával „fokozatosan elveszti a néző érdeklődését".* (16)
A film *„semmit nem akar megválaszolni, mindent a néző fantáziájára hagy." „Olyan csendben akarja megközelíteni a témát, hogy szinte nem is halljuk."* (3)

„A filmnek akkor van vége, amikor éppen elkezdődik: egy nagyszerű, feszült jelenetben megvan az érzelmi és dramaturgiai csúcspont, de ahelyett, hogy ez elvezetne valahová, jön a stáblista." (9)

„A Szép csendben csüggesztően vértelen, zavarba ejtően unalmas film… Alighanem az év leggyorsabban elfelejthető filmje a Nagy Zoltáné." (10)

Lehetséges feladat:

- A diákok megvitathatják, vajon miért osztotta meg ennyire a kritikusokat a film által választott, visszafogott ábrázolási mód?

2.4. A film fogadtatása II. (a pszichológus szakértők véleménye)

A művészi szempontú értékelés után, érdemes elmondani, hogy a gyermekvédelemmel foglalkozó, pszichológus szakérők – saját nézőpontjukból – nagymértékben hitelesnek minősítették a filmet, amiről szerintük sokat lehet és kell is beszélgetni a diákokkal.

Reményiné Csekeő Borbála, a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány szakmai vezetője ezt mondta: *„A Kék Vonalat leggyakrabban a tizenévesek keresik, és a velük való beszélgetésekben megjelenik mindaz, ami az életkorukban, élethelyzetükben fontos: szerelem, szexualitás, családi kapcsolatok és az iskola világa. Több ezer beszélgetés szól az iskoláról, de ezeknek több mint háromnegyedében nem a tananyag, a tanulás, a teljesítmény, hanem a kapcsolatok állnak a középpontjában... Az iskola hierarchikus világ. A tanárnak hatalma van. A jófej, közvetlen, népszerű tanárnak is. Talán nekik van a legnagyobb, ellenük szólni lehetetlenség. És vannak tanárok, akik ezzel a hatalommal visszaélnek. A visszaélés áldozatainak nagyon nehéz segítséget kérni. Ha megteszik, gyakran nem hisznek nekik. Ha hisznek is, elbagatellizálják, ami történik vagy – ami a legrosszabb reakció – az áldozatot teszik felelőssé. A Kék Vonal tapasztalatai, a velünk megosztott történetek fájdalmasan hasonlóak a Szép csendben című film cselekményének dinamikájához."*

Forrás: Ajánlás. https://www.youtube.com/watch?v=w3Ef3lpQxSA

A Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány vezetője, Gyurkó Szilvia így nyilatkozott: *A szexuális erőszak vagy szexuális visszaélés nagyon sokszor érzelmi határátlépéssel kezdődik. Az érzelmi határátlépés azt jelenti, hogy a gyereknek a testi integritását nem tartja tiszteletben a felnőtt, vagy visszaél a gyerek igényeivel és szükségleteivel. Ez lehet igény a figyelemre, a törődésre, vagy arra, hogy valaki meghallgassa. Ha ezt egy felnőtt félreérti, átforgatja szerelemmé, vagy hozzátesz egy erotikus felhangot, abban a pillanatban megtörténik az érzelmi határátlépés, amiért mindig a felnőtt felelős, és soha nem a gyerek."*

Forrás: Ajánlás. https://www.youtube.com/watch?v=CnKsoO_MTcw

Szakértői háttérinformációk a film témájához

„Ezek nem romantikus kapcsolatok… A filmbéli Nóri és a valóságban is nagyon sok gyerek elismerésre, figyelemre, törődésre, odafordulásra vágyik egy felnőtt referenciaszemélytől – aki, ha ezt kihasználja… azzal egy abúzust valósít meg." Nem fogadható el „az a tíz esetből nyolcban megjelenő érvelés", hogy „tulajdonképpen a gyerek volt az, aki provokált…. Ezek a történetek az utolsó utáni pillanatig is mindig a felnőtt felelősségébe tartoznak. Ő az, aki átlép egy határt, és az áldozathibáztatást nagyon fontos lenne ezekből a jelenségcsoportokból kivonni."
„Ami a bűnügyi statisztikákban látszik, vagy ami a gyermekvédelmi rendszerben megjelenik, az nagyon pici része ennek a történetnek. A kutatási adatok azt mutatják, hogy egy huszonötös látenciaszorzóval kellene számolni, ami alapján azt tudjuk mondani, hogy száz gyermekkel szembeni visszaélési ügyből tíz az, ami kiderül… és csak egy az, amiből eljárás is indul." Kevés kutatási adat áll rendelkezésre. Amivel a szakemberek dolgozni szoktak, az egy 2009-es Európa Tanácsi felmérés, amely szerint kontinensünkön *„minden ötödik gyerek érintett a szexuális erőszakban."*

„A gyerekekkel szembeni szexuális visszaéléseket az esetek több mint kétharmadában olyanok követik el, akik általuk ismert személyek, és általában olyanok, akik bizalmi kötődésen alapuló kapcsolatot alakítottak ki velük. Edző, tanár, szakkörvezető, távoli vagy közeli rokon, családtag – ezek azok a pozíciók, ahonnan a gyerekek elleni szexuális erőszak döntő többségét elkövetik. A pedofilok csak az esetek egy–hét százalékáért felelnek. Ez is egy olyan társadalmi mítosz, amit le kéne bontani."

A film jól mutatja be, hogy mennyire kiszolgáltatottak azok a gyerekek, akik benne vannak egy ilyen helyzetben. *„Sokszor még azt sem tudják eldönteni, hogy ami bennük zajlik, az valójában micsoda…. Merthogy itt összekeveredik minden mindennel: a hála a figyelemért, a függés a szeretettől azzal, hogy egyébként undorítja őket az, ami még beletartozik ebbe a csomagba, ami a része ennek a viszonynak."*

> Forrás: Jakab-Aponyi Noémi: „Az ne történjen, hogy nem történik semmi sem" – interjú dr. Gyurkó Szilvia gyermekjogi szakértővel a Szép csendben című film kapcsán. Kortárs online. (2019.11.30) https://kortarsonline.hu/aktual/interju-dr.-gyurko-szilvia-gyermekjogi-szakertovel-a-szep-csendben cimu-film-kapcsan.html

2.5. Hol van a határ? (A film egy-egy részletének elemzése)
Míg a teljes film a külső szemlélő, Dávid nyomozását állítja a középpontba, a mélyebb elemzésnek érdemes azokra a jelenetekre fókuszálnia – néhány kiemelt szempontból –, amelyek Nóri és a tanára, illetve az édesanyja közötti kapcsolatot világítják meg.

2.5.1. Az érintés
A kiválasztott részletek megnézése előtt az osztály közösen felidézheti a filmnek azt a jelenetét, amikor Dávid nem elég jól játssza a szólóját a próbán, és a karmester arra kéri, üljön le, csukja be a szemét, és lazítson. A többiek odamennek hozzá, megérintik, masszírozzák a vállát, lazítják az izmait. A fiú görcsössége közben feloldódik. A végén már mosolyog, majd hibátlanul játszik. (2:20-5:09 perc) A diákok megbeszélhetik: vajon miért hozott ez változást Dávid játékában?

Ismételt megnézése javasolt részletek
Megfigyelési szempontok: ki, kit, milyen módon, vajon miért érint meg a jelenetekben?

- *Nóri csellóórája* (8:30-11:33 perc)
  A lány izmai túl merevek. A tanár mozgatja Nóri kezét, labdás lazító gyakorlatot végeznek. A lány feloldódik, mosolyog, majd felolvassa egy írását a tanárnak.

- *Nóri vizes hajjal a tanár szobájában* (14:50-15:22 perc)
  Valaki egy emeleti ablakból nyakon önti vízzel a padon ülő Nórit, aki a tanárához menekül. A férfi gyengéden törölgeti a haját. Nóri hálásan megöleli, amit a tanár viszonoz, s így állnak egy darabig.

- *Eredményhirdetés* (31:10-32:12 perc)
  A zenekar tagjai izgatottan várják a verseny eredményhirdetését a folyosón. Kört alkotva kapaszkodnak össze. A tanár is része a körnek. Boldogok, amikor meghallják, hogy győztek. A tanár örömében végig puszilja a diákokat.
- *Nóri csellóórája* (33:18_34:25 perc)
  Dávid egy ablakon át kukucskálva figyeli az órát. Nóri hangszer nélkül imitálja a játékot. A tartást és a mozgást gyakorolják. A tanár közben igazgatja a karjait. Amikor befejezik a gyakorlatot, egy pillanatra megérinti Nóri térdét.

Lehetséges feladatok
- A tanulók – jelenetenként meg-megállva – azonosíthatják az érintés látott példáit, s végül sorba rendezhetik ezeket aszerint, hogy melyik fér bele a „normális" tanár-diák

viszonyba, és melyik az, amelyik már túl lép ezen.

〉 Ötletbörze keretében javaslatokat fogalmazhatnak meg arra vonatkozóan, hogy reagálhatott volna más (nem bátorító) formában a karmester arra, amikor ○ Nóri felolvasta neki a novellakezdeményét?
  ○ Nóri megölelte őt, miután megtörölte a lány haját?

〉 A diákok meghallgathatják a következő interjú részletet:
Riporter*: Amúgy teljesen normálisnak kellene lennie, hogy egy pedagógus megöleli a tanítványát. Kicsiknél gyakori, de még nagyobbaknál is előfordul, hogy ha bántás éri, elkeseredik, vagy egyszerűen csak a szeretetét akarja kifejezni, odabújik a tanárhoz. Természetes és szükséges reakció lenne, hogy a tanár megöleli. Csakhogy ma esetleg kevésbé meri, ami szerintem nem jó.* A karmestert alakító Máté Gábor*: Nem feltétlenül jó, de most így kell élnünk. (12)*

A diákok beszélgethetnek arról, hogy szerintük (1) megölelheti-e egy tanár a tanítványát, ha úgy érzi, hogy annak lelki szüksége van rá, vagy sem; (2) miért állítja a színész, hogy bár „ez nem jó, de most így kell élnünk."

2.5.2. Vágyak és szükségletek

Több kritikus is utalt rá a cikkében, hogy a filmnek szinte összes szereplőjére érvényes, hogy *„mindenki küzd a rutinok sivársága ellen, mindenki figyelemre és szeretetre éhes, csak épp nem a megfelelő módon fejezik ezt ki, és nem a megfelelő módon akarnak ehhez hozzájutni."* (15) Anélkül, hogy a figyelem fókusza elterelődne Nóriról, röviden felidézhetik a diákok, hogy a karakterek jellemzése során milyen hiányérzetek és vágyak jelentek meg másoknál (elsősorban Dávid, Frici bá és Nóri anyukája esetében).

Ismételt megnézése javasolt részlet

Ebben az esetben főként a kommunikációra érdemes figyelniük a tanulóknak – annak verbális és metakommunikatív elemeire: a szavakra, a hanglejtésre, a gesztusokra, a mimikára, a testtartásokra, a mozgásokra és a távolságtartásra. Ezt kisebb csoportokat alkotva is megtehetik: egyik vagy a másik személyre, a kommunikáció ilyen vagy olyan rétegére, illetve a kommunikációs üzenetek jeleneten belüli változásiara koncentrálva.

〉 *Nóri csellóórája* (54:12-58:13 perc)
A tanár megérinti Nóri karját, majd vállát. A lány ingerülten kifakad, hogy hagyja őt békén, és csak „csellóilag foglalkozzon vele". Ezután megpróbálják tisztázni egymással, hogy miről is van szó közöttük.

Lehetséges feladatok

〉 Egész csoportos beszélgetés keretében, a diákok azonosíthatják és értelmezhetik a jelenetet kommunikációs nézőpontból (akár úgy is, hogy a kommunikációs váltópontokon megállítják a vetítést):
  ○ Mit üzennek Nóri szavai és metakommunikatív jelzései a jelenetsor egyes fázisaiban? Milyen érzések jelennek meg bennük? Hogyan változnak ezek a jelenet folyamán? Milyen okok állhatnak a változások mögött?
  ○ Mit üzennek a tanár szavai és metakommunikatív jelzései a jelenetsor egyes fázisaiban? Milyen érzések jelennek meg bennük? Hogyan változnak ezek a jelenet folyamán? Milyen okok állhatnak a változások mögött? ○ Milyen más módon reagálhatott volna a tanár Nóri üzeneteire?
  ○ A látottak és hallottak alapján, pontosan mi az, ami történhetett közöttük a valóságban?

2.5.3. A környezet védőhálója és a bizalom

A filmben egy kortárs, Dávid reagál legérzékenyebben a helyzetre, miközben ez alapvetően az érintett fiatal környezetében lévő felnőttek feladata lenne.

Kiemelt részletek megnézése

〉 *Nóri és anyukája a nyomozati bírónál* (46:00-48:15 perc)
Világossá válik, hogy anya és lánya nem beszélt a Nórit nyomasztó történetről, s ebben a helyzetben a lány nem is ismeri el, hogy bármi történt volna vele.

〉 *Anya és lánya beszélgetése a történtekről* (1:06:20-1:08:07 perc) Az asszony keserűen veti Nóri szemére, hogy nem avatta be őt a történetbe, és kutatja, hogy mit csinált vele a tanár. Nóri pedig csak némán néz maga elé.

Lehetséges feladatok

〉 A diákok megvitathatják, hogy vajon miért nem avatta bizalmában Nóri az anyukáját, és miért nem beszél a fenti helyzetekben sem.

〉 Ha nem idegen tőlük az ilyesmi, Nóri nevében megfogalmazhatnak egy-egy olyan mondatot, ami szerintük a lány fejében járhatott a fenti két jelenet alatt. 〉 Röviden felidézhetik, ami a filmből Dávid és Nóri apjáról megtudható, majd beszélgethetnek róla, hogy mi lehet a szerepe egy apának a gyermeke életében. 〉 Megvitathatják azt is, hogy mi kell ahhoz, hogy egy fiatal bizalmat éretten a szülei, vagy általában környezetének egyik vagy másik felnőtt tagja iránt. 〉 S végül átgondolhatják, mit tehet egy iskola, miként kell működnie ahhoz, hogy védőhálóként szolgálhasson a gyermekek számára a szexuális vagy más módon való bántalmazással szemben.

3. ZÁRÁS

A kritikusok közül többen úgy foglaltak állást, hogy bár a film *„nem hibátlan, de vállalása dicséretes”*. *„Ha a nyomában elinduló párbeszéddel sikerül felhívni a figyelmet arra, hogy a filmhez hasonló esetekben sosem lehet csendben maradni, hogy ezt senki… nem teheti meg semmilyen gyerekkel, és főleg, hogy erről sosem az áldozat tehet, akkor már talán többet tett, mint az legtöbbször a moziktól elvárható.”*(6)

Mivel sosem tudható, hogy nincs-e az osztályban olyan tanuló, akinek erre szüksége lehet, fontos, hogy a tanár kitegye a faliújságra a korábban megemlített két segítő szervezet elérhetőségét: Hintalovon Alapítvány (https://hintalovon.hu/) és Kék vonal (https://kek-vonal.hu).

Lehetséges feladat:

〉 A film záró jelenetének felidézése után, a tanulók megfogalmazhatják (írásban vagy szóban), hogy szerintük mi történik a helyszínen a következő fél órában, illetve mi történik az egyes szerelőkkel a következő fél évben.

Felhasznált források

1. dasilva64: Szép csendben – magyar film, 2019. Körülöttem a világ (2019.11.17.) https://korulottemavilag.blog.hu/2019/11/17/szep_csendben_magyar_film
2. Gyöngyösi Lilla: Hogy senki meg ne hallja – Szép csendben. Filmtekercs. (2019.11.15.) https://www.filmtekercs.hu/kritikak/szep-csendben-kritika
3. Helmeczi Benjamin: Szép csendben. Kritika: Szépen szól, de gyakran disztonál. Promotions.hu. (2019.10.21.) https://promotions.hu/orszagos/zene-film-kultura/2019/10/21/szep-csendben-kritika velemeny-film-mozi
4. Hiteles a Szép csendben. Szakmai szervezetek ajánlják a Szép csendben című filmet. (2019.10.15.) https://www.prae.hu/article/11231-hiteles-a-szep-csendben/

5. Hujbi: Szép csendben. Kritika. Hetedik sor. (2019.11.08) https://hetediksor.hu/2019/11/08/szep_csendben-kritika/

6. Jakab-Aponyi Noémi: Miért mindig öleléssel kezdődik? - Kritika a Szép csendben című filmről. Kortárs online. (2019.11..14.) https://kortarsonline.hu/aktual/kritika-a-szep-csendben-cimu-filmrol.html

7. Jakab-Aponyi Noémi: „Az ne történjen, hogy nem történik semmi sem" – interjú dr. Gyurkó Szilvia gyermekjogi szakértővel a Szép csendben című film kapcsán. Kortárs online. (2019.11.30) https://kortarsonline.hu/aktual/interju-dr.-gyurko-szilvia-gyermekjogi-szakertovel-a-szep-csendben_cimu-film-kapcsan.html

8. Kibeszéletlen fiatalkori élmény inspirálta a Szép csendben című filmet. Sonline. Somogy Vármegyei Hírportál. (2019.11.14.) https://www.sonline.hu/eletstilus/2019/11/kibeszeletlen-fiatalkori-elmeny-inspiralta-a-szep-csendben_cimu-filmet-video#google_vignette

9. Kovács Bálint: De ugye nem nyúlt a testedhez úgy a tanárod? Kritika a Szép csendben című filmről. Cinematrix. (2019.11.19.) https://index.hu/kultur/cinematrix/2019/11/19/szep_csendben_kritika_szexualis_zaklatas_metoo_magyar_film_nagy_zoltan_mate_gabor/

10. Kránicz Bence: Játszd szépen azt a Bach-fúgát, amíg megfogom a melled! 24.HU. Kultúra. (2019.11.4.) https://24.hu/kultura/2019/11/14/szep-csendben-kritika-nagy-zoltan-mate-gabor/#google_vignette

11. Magyar Evelin: Szép csendben eltussoljuk azt, amiről beszélni sem szabad. Dehir. (2019.11.16.) https://www.dehir.hu/kultura/szep-csendben-eltussoljuk-azt-amirol-beszelni-sem-szabad/2019/11/16/

12. Mihalicz Csilla: Máté Gábor: „Kifordult volna a gyomrom, ha el kell játszanom az abúzust" NLC.hu (2019.11.15.) https://nlc.hu/szabadido/20191115/mate-gabor-szep-csendben-interju-zaklatas/

13. Péter Zsombor: Szép csendben – Kritika. Puliwood. (2019.11.06.) https://www.puliwood.hu/kritikak/szep-csendben-kritika-270409.html

14. Soós Tamás: Magyar #Metoo. Szép csendben. Revizor. (2019.11.10.) https://revizoronline.com/szep-csendben/

15. Szatmári Róbert: Megrázó történet kommentár nélkül. Papageno.hu (2019.11.22.) https://papageno.hu/featured/2019/11/megrazo-tortenet-kommentar-nelkul-megneztuk-a-szep_csendben-cimu-filmet/

16. Tóth Menyhért: Fel nem hangolt tinidráma. Nagy Zoltán: Szép csendben (Filmtett. Erdélyi filmes portál. (2019.10.23.) https://filmtett.ro/cikk/fel-nem-hangolt-tinidrama-szep-csendben-kritika

17. Varga Dénes: Molesztálásról szól, mégsem tud felkavaró lenni. Kritika a Szép csendben című filmről. Film.hu (2019.11.5) https://magyar.film.hu/filmhu/magazin/szep-csendben-nagy-zoltan-kritika.html

18. Vferi. Szép csendben. Kritika. (Recorder Blog. (2019.11.21.) https://recorder.blog.hu/2019/11/21/filmrecorder_szep_csendben_kritika

Megjegyzés: az internetes források letöltésének időszaka: 2025.01.01-01.15.

<u>További olvasmány</u>

Nyitrai Erika: Az érintés hatalma. Bagdy Emőke ajánlásával. (2020)